

Heren met een witte bef

adeliepinguïn

koningpinguïn

keizerpinguïn

Van december tot maart is het "zomer" op Antarctica: in januari, de "warmste" maand, wijst de thermometer gemiddeld -10°C aan! De temperatuur daalt dan voortdurend tot juni, juli en bedraagt dan gemiddeld -20°C . Tot december stijgt ze dan weer, maar overschrijdt zelden het nulpunt. Door de Russen werd, in hun zuidpoolstation Vostok in november 1958, een temperatuur opgetekend van $-87,4^{\circ}\text{C}$!

Daarenboven maakt de afwisseling van hoge- en lagedrukgebieden het weer zeer onstandvastig: in enkele uren kan de temperatuur zelfs 50 graden verschillen. Bovendien kent Antarctica zware stormen. De uiterst koude luchtmassa's die boven het centrale gedeelte hangen, vloeien naar de iets minder koude randgebieden af. Op de grens waar de verschillende luchtstromen elkaar ontmoeten, ontstaan cyclonen, die vaak in echte tyfoons ontaarden. Deze verschrikkelijke stormen zwiepen met windsnelheden van meer dan 220 km het water tientallen meters de hoogte in; ze slingeren legers ijsbergen heen en weer; ijsbanken stampen en dansen op een ontembare zee.

Zulk een meedogenloos klimaat beperkt natuurlijk de levensmogelijkheden. Menselijke nederzettingen, zoals in het Hoge Noorden, zijn er op Antarctica nooit geweest, tenzij op een paar subantarctische eilanden.

Je herinnert je wellicht de tragische uittocht van de kleine nederzetting op het eiland Tristan da Cunha in 1961: vulkanische uitbarstingen dwongen de bewoners naar Engeland te vluchten. Nu is het zo, dat dit eiland even ten noorden van het subantarctische gebied ligt. De antarctische wereld zelf is praktisch onbewoond.

roofmeeuwen zijn een gevaar voor de broedplaatsen van de pinguïns

Zelfs de planten vinden er geen kracht om het barre klimaat te trotseren. In de noordpoolgebieden leven ongeveer 400 bloeiende planten; op Antarctica slechts twee, al zijn de wieren wel wat beter vertegenwoordigd. Deze wieren vriezen negen maanden in, verstoppend zich onder de vers gevallen sneeuw en verdragen temperaturen tot -40°C .

Antarctica heeft evenwel ook lucht- en landbewoners. Naast de ijsstormvogels en de albatrossen is de pinguïn de meest typische vertegenwoordiger. Het dient gezegd dat hij uitsluitend Antarctica bewoont. Men meent wel eens ten onrechte dat hij ook in het noordpoolgebied voorkomt. Inderdaad: men verwarde de pinguïn met de reuzenalk, een variëteit die voor niet-biologen veel gelijkenis met hem vertoonde. De reuzenalk is echter wegens onbarmhartige eierroof volledig uitgestorven. Maar nabij de zuidpool kuieren de echte pinguïns in hun zwarte jas met witte das nog altijd rond! Ze leven vooral aan de kusten en vrolijken de troosteloze eenzaamheid toch nog wat op. Van de vijf gekende pinguïnsoorten komen er twee op alle zuidpoolkusten voor: de keizerpinguïn en de adeliepinguïn. De pinguïns zijn vogels, al kunnen ze niet vliegen en al brengen ze een groot gedeelte van hun leven

in het water door. Daar tonen ze zich behendige zwemmers en duikers; een woelige zee is voor hen geen hindernis: met hun krachtige poten en korte vleugels trotseren ze zelfs de hevigste storm. Aan wal maken ze een koddige indruk: ze stappen met korte passen voort en plaatsen daarbij de ene poot voor de andere, terwijl ze met het lichaam een draaiende beweging maken. Als ze echter in gevaar verkeren, gaan ze op hun borst liggen en kruipen dan met poten en vleugels zo snel vooruit, dat men ze nauwelijks kan volgen. De pinguïns leven alleen aan wal tijdens de voortplantingstijd, die evenwel een groot gedeelte van het jaar in beslag neemt. Ze verzamelen zich dan op een vast bepaalde plaats in kolonies van veertig- tot vijftigduizend exemplaren. Men heeft zelfs "rookeries" (broedplaatsen) van honderd- en zelfs van vijfhonderdduizend vogels geteld! Op de broedplaats heerst een militaire tucht: de kleine pinguïns lopen vooraan, de ruiende vogels in tweede positie, de wijfjes in derde, terwijl de mannetjes de geleiden sluiten! Sommige soorten graven voor het leggen en het uitbroeden van de eieren diepe holen op vlakke, vierhoekige terreinen. De holen staan met elkaar

in verbinding door middel van onderaardse gangen, zodat de families elkaar kunnen bezoeken. Het mannetje zit naast het wijfje. Als ze even het nest verlaat, broedt het mannetje voort. De jongen komen in een grijs, wollig dons-kleed ter wereld. Ze staan immer dicht bij hun ouders en mogen dan uit de bek voedsel zuigen. Half volwassen trekken ze naar het water, waar de ganse familie zich met schelpdieren en kleine vissen voedt. In de antarctische zeeën voelen zich nog andere dieren thuis. De robben, waartoe ook de zeehond behoort, zijn er samen met de zeeluipaard in hun schik. Deze laatste is buitengewoon lenig en vlug en valt, gewapend met zijn sterk getande muil, grote dieren aan, al zijn pinguïns zijn geliefkoosde spijs. Andere robbensoorten zijn bijna volledig uitgeroeid, onder meer de pelsrob, die op een bepaald ogenblik om zijn "bont" zeer gezocht was. Men schat dat er op het eiland Zuid-Georgië tussen 1780 en 1810 niet minder dan één miljoen tweehonderdduizend stuks werden gedood. Ook de zeeolifanten of walrussen worden met de dag zeldzamer. De grootste vertegenwoordigers zijn evenwel de walvissen. Een normaal exemplaar is 15 à 30 m

Het meedogenloze klimaat maakt het leven op Antarctica praktisch onmogelijk. Van de planten hebben sommige soorten wieren zich kunnen aanpassen.

Het rijkst vertegenwoordigd zijn de guitige pinguïns, die met hun snaterend geluid de zuidpoolkusten opvrolijken. Naast de robben voelen de reusachtige walvissen zich in de buurt van Antarctica volkomen in hun element.

lang en weegt om de 100 ton. De baleinwalvissen zijn zwervers en verplaatsen zich volgens de seizoenen in benden. In de zomer luieren ze in de nabijheid van de antarctische kusten, maar in de winter trekken ze naar warmer water langs de kusten van Zuid-Amerika, Zuid-Afrika, Australië en Nieuw-Zeeland. Men is sommige groepen gevolgd en men constateerde, dat de rekordhouders zich in de winter tot aan de Australische kust waagden en hun zomerverblijf ten noorden van Koningin Maryland hadden. Ze hadden dus 5000 km afgelegd! De tandwalvissen daarentegen komen slechts bij uitzondering in de zuidpoolzeeën voor.

